

Marika Agu

Teater N099

Maakeral räägitakse ligikaudu 7000 keelt. Neist igaüht saab rakendada mingi eriala, rühma või isiku huvist ning funktsioonist olenevalt. Peale argikeele, kõrgkeele ja slängi on näiteks kohtusüsteemis kasutatav juriidiline keel, muuseumides on tarvilisel kunstiteose tehnilise kirjeldamise keel. Eksisteerib ka kunstlikult loodud tehiskeeli nagu esperanto, volapük, ido, novial. Kunstlikult loodud märgisüsteemide nagu matemaatika, loogika ja arvutiprogrammide formalismide kasutusala on palju kitsam kui loomulikel keeltel, kuna neis pole võimalik väljendada soove ega tundeid. Nii on see ka juriidilise keele puhul, kui kirjeldamise objekt on vägivalla juhtum lähisuhtes.

Flo Kasearu *performance* „Privaatsuse sooviavalduse ilmestamine” illustreerib nõutust oma emakeele kasutusel – räägitakse justkui arusaadavas keeles, kuid selle tähendusest siiski aru ei saa. Tegemist on emotsioonidest puhastatud kantseeliidiga, mis peaks selguse looma niivõrd segasesse sündmusesse kui koduvägivallatsemine lähedaste vahel, kuid ei tee seda mitte. Puudub pretsedent, et kägistamise sünonüümina peaks mõistma „privaatsuse sooviavalduse ilmestamist”.

Kuidas saakski tõlkida kohtukeelde ahistamist, ilma et see kõlaks naeruväärse ja ebausutavana? Või hoopis koduse turvatunde rikkumist või lastele tekitatud süütunde tekitamist? Koduvägivalla kirjeldamiseks puudub vastav ametlik keel, mistõttu fookus kohtuasja otsuselt langeb hoopis sellele, kuidas suudab süüdistaja oma probleemi adekvaatselt kommunikeerida, ilma et see jätaks kahetise või lausa vale mulje. Seetõttu kannatab süüasjas kannatanu ka kohtukeele struktuuralse krüptilisuse tõttu.

Iga kultuuri ja ühiskonna keel on peegeldus selle rääkijate tegemistest ja maailmapildist. Kuna julgust koduvägivalla juhtumeid ametlikult menetleda on seni olnud vähestel, puudub ka sõnavara nende kirjeldamiseks juriidilistes protsessides. Kuid mida rohkem naisi tulevad oma probleemidega välja, seda rohkem paraneb ka kompetents nendest rääkimiseks. Justiitsministeeriumi andmetel kasvab politseisse tehtavate avalduste arv iga aastaga.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Liisi Aibel

Teater NO99

Näitlejate asendamine laval oma isiklikku sotsiaalset agendat esindavate inimestega on etenduskunstides tugev suundumus – mitmeid sarnase lähtepunktiga lavastusi on viimase hooaja jooksul etendunud näiteks Vaba Lava kuraatoriprogrammi raames. Tegelikule lugudele luuakse dramaturgiline raamistik ja esitusele teatraalne vorm. Keerulistesse olukordadesse sattunute nägudelt võetakse „Politseikroonikale” omased tumedad varjud ja neilt, kel küsimusi tekitab maailmavaade, Delfi kommentaariumi pakutav anonüümsus. Sarnase taktikaga paistis aastatuhande vahetusel silma saksa lavastaja Christoph Schlingensief, kes kaasas erinevatesse (toona skandaalsetesse) projektidesse nii kodutuid, narkomaane kui ka vaimupuudega inimesi, kelle hääl jääb ühiskonnas üldiselt võrdlemisi kuuldamatuks.

Tänapäevaks on taolistelt kaasavatelt kunstiteostelt skandaalimaik üldjuhul kadunud, vist on valehäbigi vähemaks jäänud, kuid Flo Kasearu „Privaatsuse sooviavalduse ilmestamine” on oma sisu, ajastuse ja esituspäiga tõttu Teater NO99s siiski tähelepanuväärne teos. Pärnu Naiste Tugikeskuse lähisuhtevägivalla tugigrupi naised, enamik oma nime ja näoga, loevad ette oma juhtumiga seotud kohtudokumente, jättes otsad ehk kohtuotsuse lahtiseks. Mitmel juhul ei olegi veel otsust tehtud, vaid protsess on lõputute edasikaebamisvõimaluste tõttu venimas igavikupikkuseks. Vaatajad saalis on asetatud Pärnu naistega kaudselt sarnasesse olukorda: jääb mulje, et kohe-kohe pakutakse välja mingi otsustav ja ülioluline lahendus kõigile probleemidele, kuid tegelikult ei juhtu mitte midagi.

On kummastav, et kohtudokumentides kasutatav kantseliit muutub Kasearu etenduse ajal omamoodi kunstivormiks – dadaistlikust sõnadevoolust abstraktseks heliteoseks, sest kuidas teisiti saaks vastu võtta näiteks pealkirjakski olevat sõnajada „privaatsuse sooviavalduse ilmestamine”, millel puudub igasugune ratsionaalselt mõistetav tähendus. Ometi peavad naised oma argipäevil just täpselt selliste konstruktsioonidega maadlema ja leidma abstraktsioonist iva, millel on nende jaoks potentsiaalselt elumuutev tähendus. Et justkui ... nad on toonud oma elu lavale, aga tegelikult elavadki iga päev laval, murdes koode ja lahendades mõistatusi, mis kunstis ei olegi mõeldud lahendamiseks ning ei/jah vastuste leidmiseks, aga päris elus on – ja veel millise hinnaga.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Eero Epner

Teater N099

Mul on märkmikus ainult valed mõtted. Olen kirjutanud sinna „juriidiline hoolivus”. Ma isegi ei tea, mida see tähendama peaks. Ilmselt usku, et kusagil seal all on säilinud mingi hoolivus inimeste vastu. Aga ma ei tea. Seltskonnas rääkides saan kiiresti aru, et mu mõtted on rumalad. Juriidika ei ole hooliv. Mulle öeldakse, et juriidika on vägivaldne ja mul ei ole vastuargumente. Varjupaiga juhataja räägib meile, et naisterahvad vajavad kohtumääruste lugemisel kedagi appi, et üleüldse aru saada, millest jutt. Kui meesnäitleja loeb kaamerasse juriidilist teksti, mängib tema suul irooniline muie. See muie ütleb meile, et võimatu on aru saada, võimatu on õiglust leida, võimatu on elada ilma vägivaldta.

Istun saalis. Meid on hõredalt, see on alles *preview*, see pole päris teos.

Naisterahvad loevad juriidilises keeles intiimseid kirjeldusi selle kohta, mis nendega on tehtud. Ma kirjutan midagi märkmikku. Kõik kirjutavad. Meil on sülearvutid, nende ekraanid helendavad hämaras, klahvid on pehme vooderdusega ja teevad uinutavat klõbinat. Minul on kirjandusfestivali märkmik, sinna on mõnus kirjutada. Ühe naisterahva selja taga istuvad kolm meest, nad on kõik sünkroonselt käsipõsakil ja vaatavad taevasse. Naisterahvas räägib sellest, kuidas ta lapsed ära võeti. Ka mina lähen käsipõsakile. See on mugav.

Pärast istume saali ees ja kuulame täpsustusi. Kõneleb kunstnik, kõneleb ka varjupaiga juhataja. See on kohutav, mida nad räägivad. Ma ei tahaks sellest teada, aga ma pean teadma. Minus tekib viha kõige vastu, mille vastu viha peaks tekkima: kohtute, politseinike, kellegi Ari vastu, kes peksab naist ja võtab temalt lapsed. Ma kirjutan midagi märkmikku. Arvutid klõbisevad uinutavalt. Me mõistame vägivaldla hukka. Naised ise seisavad seina ääres. Meie istume pehme musta vooderdusega toolidel. Võib-olla ootavad nad kutset. Kutset ei tule. Ei tule kunagi.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Eik Hermann

Oodates sõnu I

Lõppude lõpuks mängib vägivald ühiskondlike vahekordade kindlustamises endiselt võtmerolli, kirjutab aktivist ja antropoloog David Graeber.

„Me ei ole harjunud hooldekodusid või panku või isegi haigekassat pidama vägivaldseteks institutsioonideks, või kui me seda teeme, siis kõige abstraktsemas ja kujundlikumas tähenduses. Kuid vägivald, mida mina silmas pean, ei ole abstraktne. [---] Ma pean silmas vägivalda selle sõna kõige otsesemas tähenduses, sellist, mille puhul üks inimene lööb teist kaikaga lagipähe. Kõik äsjamainitud institutsioonid on seotud ressursside jagamisega omandiõiguste süsteemi raames, mida valitsused reguleerivad ja turvavad viisil, mis lõppude lõpuks toetub jõukasutuse ähvardusele. „Jõukasutus” on omakorda eufemistlik viis, et viidata vägivallale, see tähendab võimele kutsuda välja vormiriietuses inimesed, kes on valmis teisi inimesi ähvardama kaikaga lagipähe löömisega. On kummaline, kui harva demokraatlike tööstusriikide kodanikud sellele mõtleavad või kuivõrd vaistlikult kalduvad nad selle osatähtsust alahindama. Just seetõttu on näiteks võimalik, et ülikoolide doktorandid veedavad päevi raamatukogudes, süvenedes Foucault’st inspireeritud teoreetilistesse traktaatidesse, mis räägivad sunnimeetodite vähenemast tähtsusest nüüdisaegses elus, ilma et nad kordagi mõtleksid selle peale, et kui nad oleksid ealeski teinud katset siseneda nende seinte vahele ilma asjakohaseid dokumente ette näitamata, siis oleks välja kutsutud relvastatud inimesed, et neid füüsiliselt eemaldada, ükskõik kui palju jõudu selleks ka vaja läheb.”

A: Õudne.

B: On jah õudne.

A: Ei olegi nagu midagi öelda.

B: Jah, mul ei ole ka sõnu.

A: Sul on hea. Sa ei pea sellest kirjutama.

B: On tõesti. Millest sa kirjutada kavatsed?

A: Ei tea. Kasearu taotlusest saan ma muidugi aru, see on väga õilis. Ning naised, kes niiviisi julgevad avalikkuse ette tulla, riskides mõnituste ja vastusüüdistustega – müts maha, eks.

B: Jah, just. Väga vaprad.

A: Millest ma aga eriti aru ei saa, on see viis, kuidas kunstnik asja raamistab. Justkui kohtusüsteemi vastu, mis on külm, kalkuleeriv, kantseliitlik. Mehelik. Kas see ei ole liiga lihtne vastandus? On ju natuke ka arusaadav, miks kohtusüsteem ei saa neid jutte võtta sama usaldavalt kui meie. Kohtusse jõuab ju ka valesüüdistusi. Ning üldiselt kohtusüsteem tahab selliste tõsiste süüdistuste puhul väga kindel olla, et need vastavad tõele. Seepärast satubki terve rida juhtumeid halli alasse ja vägivallatsejad kasutavad seda ära. Ma tõesti ei saa aru, kuidas on kohtusüsteem selles süüdi.

B: Võib-olla on asi lihtsam. Isegi kui see kõik on tõsi, on ikkagi tähtis tuua esile seda inimlikku poolt, panna vaatajad läbi elama hirmu- ja jõuetustunnet, mis naist sellises olukorras valitseb, tema haavatavust. Anda sellistele naistele hääl ja julgustada seeläbi ka teisi naisi rääkima.

A: Tjah, peab mõtlema. Väga tundlik teema igatahes, millest rääkides on raske rahulikuks jääda.

B: On. Mis pealkirjaks saab?

A: Ma ei teagi. „Oodates jõudu”?

Või „Oodates õiglust”?

B: Võib-olla hoopis „Oodates kõrvu”?

A: Võib-olla tõesti. Eks näeb.

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE

Performance koostöös

Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

Liisa Kaljula

Teater NO99

Täna õhtul on Artishoki Biennaali publikul haruldane võimalus osa saada Pärnu Naiste Tugikeskuse lugemisgrupist! Lugemisgrupis loevad lähisuhtevägivaltsa all kannatanud naised ette neid puudutavaid kohtuotsuseid! Kas kannatanud naised suudavad end südikalt kohtusüsteemis kaitsta? Või jäävad nad süsteemile sootuks lootusetult alla? Kõikide naiste kannatused on reaalsed! Publiku ette tuuakse tõeline haprus ja haavatavus! Vaatemäng, mis on võitlus gladiaatorite võitlus! Pärnu Naiste Tugikeskuse aiakuse avatav lugemisgrupp! Ainalt täna õhtul! Teater NO99!

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Jan Kaus

Teater N099

Kuule, iga neljas eesti mees! Tahaks nagu rääkida. Olgugi et hästi ei oska. Ma olen nimelt iga teine eesti mees – tunnete väljendamisega on omasoodu lood. Aga ikkagi tahaks teada, mida sa mõtled, iga neljas eesti mees. Vaata korra sinna – seal, näed, seal istub üks ilus naine, näha on, et ta on mõnevõrra närvis, sind ta praegu õnneks ei näe. Olgugi et sa oled alati kohal. Nüüd hakkab ta mingit kohtuotsust ette lugema. Sestap tekib pisut nagu kohtusaali tunne, kuigi me ei viibi kohtus, vaid ambivalentses esteetilises ruumis. Kui sa nüüd vaatad teda, tema ilusat naeratust, tema pisut abipaluvat pilku, sest kohtukantseliit kipub samuti olema üks vägivalda vorme, siis ma saan aru – naise ilu jääb alati kättesaamatuks ja see võib tekitada viha, soovi seda ilu kuidagi rikkuda. Kui see institutsionaalne kantseliit püüab allutada tema vaimu, siis püüdsid sina seda murda. Aga tead, iga neljas eesti mees, ikkagi oli see sul üks kergema vastupanu teed minek. Noh, sa ei tahaks ju võita olümpiakulda naiste konkurentsis, või mis? Aga ei, ma ei taha hakata moraali lugema, sest eks minagi oskan teiste inimeste elusid enda omast paremini mõõta ja kuigi ma olen sõnadega osavam kui rusikatega, ei tähenda see, et mõistaksin seetõttu vähem haiget teha. Ma ei hakka siin vehkima vägevate sõnadega nagu „kurjus”, kuigi väga tahaks, tahaks jubedalt kasutada sõnu, nagu sina oled kasutanud rusikaid või riista. Tead, naiste ja laste peksmine on tegelikult argus. Umbes nagu anonüümne kommenteerimine. Tead, iga neljas eesti mees, ma muidugi ei tunne su poliitilisi eelistusi ja ma ei räägigi konkreetset nüüd sinust, aga ikkagi tundub kuidagi imelik, et me kardame paarikümnet pagulast, kui meil oled sina, iga neljas eesti mees, ja sinu nimi on Leegion. Kuule, tegelikult tahaks sind tõesti näha. Kuigi ... ega ei tahaks ka, ma olen tegelikult sama arg kui sina. Õnneks küll mitte samamoodi arg. Aga ikkagi. Kuigi võiks julguse kokku võtta ja ikkagi sulle otsa vaadata. Noh, niisama. Ega ma ei usu, et see midagi muudaks. Eks tuleb arvestada võimalusega, et sa külvad edasi ja teised lõikavad. Aga tead, kuna sind ma ei näe, vaid näen seda ilusat naist, siis vaatangi hoopis teda. Vaatan läbi selle kohutava tekstiseina, mis püüab mätta tema isiklikku minevikku anonüümsete mõistete laviini alla. Vaatan ja näen, et ta on ikka veel alles ja ta on jätkuvalt ilus ja minust ei tohi kunagi saada igat neljandat eesti meest.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Kaarin Kivirähk

Teater N099

/Teatri N099 kohvik sulnil lõunaajal. Ennäe, kas pole see mitte Eero Epner ise, kes baarileti taga tagasihoidlikult päevasuppi pugib? Kõrvallauas joob tuntud kultuurikiitik kohvi kellegi tantsukunstnikuga. Ja neist edasi on lõunale tulnud kaks täisvormis kaitseministeeriumi ametnikku. Ma tellin päevapakkumise tatraosalati grillitud juurviljade ja pastinaagi-peedipüreega. Keegi ülikonnas mees, tõenäoliselt mõnest lähedalasuvast advokaadibüroost, löikab lahti musta leiba. Õhkkond on nii loominguline, nii mõnusalt vaba. Kõik tahavad olla osa Teatri N099 kultuursest atmosfäärist, sõita ilma käikudeta jalgratastega, käia teatris ja juua punast veini. Ma näpin vahelduseks lava peale asetatud väikest teatri infovoldikut. Kvaliteetne paber, mustvalge kujundus. Lihtsad sõnad. Väljamüüdnud etendused. Ühiskondlikele valupunktidele osutamine. Loen üle rea etenduse tutvustusi./

N001 Kohus

KASEARU/PÄRNU NAISTE TUGIKESKUS

„Naine tõi kuuldavale summutatud oige, kuid reageerida ta ei jõudnud. Jed virutas talle jõulise lõuhaagi, millele järgnes kiire käelöövide seeria. Hotelli jõudes märkas Jed, et see vägivaldastseen oli temasse energiat süstinud.”

Michel Houellebecq

Kas kohus on teater? Kas vägivald on teater? Kas nüüd aitab?

Flo Kasearu on toonud teatrilavale vägivaldaohvrid. Pärnis naised. Emad. Õed. Tütred. Alluvad. Ülemused. Nad loovad lavale üheks öhtuks kohtusaali. Kohtulik kantseliit muutub inimlikuks läbielamiseks. Pärnis elu valatakse bürokraatlikku kõnepruuki. Vaikus, kus oodatakse kohtuotsust, sünnib maailm, kus vägivaldale *päriselt* ka pole õigustust. Ja vägivaldlatsejatel ei ole ohvri üle võimu. Kus ei ole võimalik öelda, et ohver ilmselt näägutas liiga palju ja oli *selles* ju tegelikult ikka mingis mõttes natukene ise süüdi. Kus mitte ainult vägivaldsed avaliku elu tegelased ei pea oma koha pealt tagasi astuma, vaid ükski vägivaldlatseja ei saagi olla juhtival kohal. Kus poliitikud ei pea asuma moraalimajakaks, sest vägivaldne inimene saab ise oma veast aru. Kus isegi Rein Raud ei pea sõna võtma. Kus tegelikult keegi ei peagi kedagi lööma.

Kus sünnib unistuste Teatri N099 lavastus.

NB! Aktsioon toimub Teatris N099s ainult ühel öhtul.

NBB! Laval ei toimu ühtegi vägistamist. Piletit ostes olete sellega nõustunud ja sellekohase kaebuse alusel piletiraha tagasi ei maksta.

NBBB! Rasmus Kaljuri paljas ülakeha etenduses ei osale.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Eha Komissarov

Teater N099

Flo Kasearu ja Pärnu Naiste Tugikeskuse ühistöös valminud *performance* põhineb ideel, kus grupp lähisuhete vägivalda ohvreid, kel oli julgust minna politseisse ja kohtusse, loevad ette kokkuvõtteid üksteise kohtutoimikutest. Lugemisgrupina on tegu proffidega, kes suvelaagris asja omavahel arutasid ja harjutasid ettelugemist. Nartsissismist on naised igatahes nüüd priid, nad ei oota kuulajatelt kaastunnet, oma ohvripositsiooni nad samuti ära ei kasuta ja jätavad mulje, et suvise ühistöö käigus on sündinud mehi ning nende vägivaldsust paljastama asunud võitlusgrupp. Selles projektis ollaksegi lõpuniminevalt otsekohesed, sotsiaalset keskkonda kasutatakse kui õigusmõistmise käitumismustrite kataloogi ja teatrit nagu infokeskust. Teater kaotab oma tähenduse metatekstide vahendajana juba hetkel, mil lugemine algab ja kunsti pole järgnevas tekstide menetluses vähimalgi määral. Võimust võtab reaalne tegelikkus oma ettearvamatul jõhkral kujul, kus miski pole õieti mõistusega kontrollitav. Kunst saaks võimaluse ehk juhul, kui sellist tegelikkust täiendaksid väljamõeldised. Flo Kasearu projekt on siiski läbinisti poliitiline. Vaataja saab hetkeks šoki osaliseks, hiljem tõenäoliselt unustab, kuni ...? Asja metsikus ei seisne ainult toimunud vägivaldaaktis, vaid rutiinis. Eestis on ametlikult iga viies naine alates 15. eluaastast kogunud füüsilist ja iga kümnes seksuaalset vägivalda (mitteametlikult iga neljas, kuna see on teema, millest paljud ei julge rääkida). Selle igavesti halja teema ümber puhkeb alati, kui mängu on segatud prominendid, efektseid meediaskandaale. Flo puristlik positsioon on hiljuti aset leidnud skandaalide tõttu mõistetav.

Kontseptualistlike kunstnike sotsiaalne kriitika käib alati läbi institutsioonikriitika ja et valgustada ühiskonna funktsioneerimisviise, uuritakse mingit spetsiifilist ala, koorides ta mingite tegevuste abil lahti. Flo Kasearu projektis on see institutsioon kohus, tema bürokraatlik kantseliit, asjaajamise aeglus ja menetluste väärikas rutiinsus. Süüdistusmaterjalidel ja kohtuekspertiisil on keskne osa etendusel ja nad annavad oma parima, et kerkiks üles võimupositsioone demonstreeriva meeste keele teema: instrumentaalne, teoreetiline, esindades ülemvõimu ja mitte kunagi isiklikku tasandit. Naiste keel kostub üksnes kajana süüdistusmaterjalidest kostuvast hädakisast. Pärnu Naiste Tugikeskuse kogemuste põhjal pärsib vägivaldse kohtlemise avalikustamist juriidilise abi vähesus ja kohtusüsteem, milles naistel ilma advokaadi toeta on raske orienteeruda. Etendus äratab, ma loodan, kohtuviha ja kuulaja saab oma kogemuse õigusmõistjast kui struktuuralse vägivalda teostajast. Ühiskond peaks rohkem toetama rataste alla jäänud naisi, kes peavad oma elu ja vaimse tervise hinnaga maksma mõne naiivse usaldushetke eest.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIAVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal

Alvar Loog

Teater N099

Ohvristaatusest saab elusaatus, valust kunst?

See on üks moodsa elu paradokse, et minu teadlik esmakohtumine lähisuhtes füüsiliselt väärkoheldud õrnema soo esindajatega – kes pidavat statistika andmetel moodustama ligemale veerandi kõigist Eesti täisealistest naistest – toimub kunstibiennaalil, kus mina olen külastaja ja nemad on osa ühest teosest.

Flo Kasearu teoses on kogu dramaturgiline süžee elult eneselt, kuid tekst on kirja pandud nimetu juristi käega. Kunst, mis pole siin sõnagi muutnud ega lisanud, pakub neile autobiograafilistele sündmustele üksnes raami ja seeläbi ka uut vaatepunkti.

Etenduse jooksul nihkus fookus lähisuhtevägivallalt – kas tahes või tahtmatult? – kohtuvägivallale, füüsiliselt vägivallalt emotsionaalsele vägivallale. See on topeltraagiline ja groteskne, kuidas kohtusaal ja kantseliit inimest töö ja õigluse nimel objektistavad, taandavad kiretult muutujaks ebaselge ning pidevalt eestlibiseva lahendusega võrrandis. Suunavad psüühilisele Erna retkele, mida üks kohtusaaga enesest ohvri jaoks kahetsusväärsetl sageli kujutab.

„Privaatsuse sooviavalduse ilmestamine” on nii kontseptuaalsest kui ka performatiivsest aspektist vaese mehe elulooteater, millest võidavad esinejad ilmselt rohkem kui vaatajad. Autobiograafilise sisuga kohtudokumentide avalik ettekandmine täidab pigem praktilist kui performatiivset funktsiooni – mulle jäi saalis istudes mulje, et see tegevus võimaldab neil naistel justkui objektist tagasi subjektiks saada, tuua juriidilise perspektiivi kõrvale inimlik ja isiklik. Kuid valu ei kipu sel moel eriti kunstiks saama.

Küll aga mängitakse laval veenvalt läbi arhetüüpne antagonism: subjekt vs. süsteem. Võitjat ei ole ega ilmselt ka tule, kuid kaotaja on üldiselt ette teada. Lavastus näitab, kuidas saadakse ning jäädakse ohvriks: kuidas pealesunnitud ohvristaatus hakkab sellesse sattunud määratlema ka tema enese silmis, võtab talt vaikselt viimase usu ja eneseväarikuse, sunnib alalise alandusega harjuma, saab tema saatuseks. Ning toob ta lõpuks koguni kunstibiennaalile esinejaks.

Minu ees pole üks järjekordne inimõõtmeliseks toimetatud tragöödia, nagu ma neid narratiivses kunstis igal sammul kohtan. See on totaalne tragöödia, milles pole mingeid *comic reliefs*, *deus ex machina*’t ega *happy end*i, pole õiget lootust ega lunastust. Tunneli lõpus paistab uus tunnel.

See tunnetatud perspektiivitus paneb küsima: milline on inimelu väärtus võrreldes töö ja õigluse omaga? Kumb on väärtuslikum? Kumba peaks valima juhul, kui mõlemat korraga ei saa? Kas töö ja õigluse nimel on mõistlik tuua ohvriks omaenese veel elamata elu – et kui trumm on läinud, siis mingu ka trummar? Kas ohvristaatusest on võimalik välja astuda nagu vanast ülikonnast?

Etendusel nähtu süvendab minu veendumust, et võimaluse korral peaks ohver otsima mitte niivõrd vana loo lõpetust, vaid eelkõige või koguni üksnes täiesti uut lugu. Ja enamasti ei saa see alata kohtusaalist. Ega vist ka teatrisaalist ...

6.–15. oktoober 2016

V Artishoki Biennaal

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIIVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

Hanno Soans

Teater N099

Topeldatud alanduse protokollid

Kuigi see, mida me siin täna kuuleme, võib olla banaalne, rutiinne, repetiitne ja isegi igav, on see igatahes möödapääsmatult ja kimbatusseajavalt kohalolev.

Sotsiaalset kunsti võiks hõlpsasti kategoriseerida pehmeks ja karmiks. Esimese puhul tegeletakse enamasti ühiskondlike kujutluspiltide kriitikaga. Parimal juhul on tegu mingit sorti representatsioonianalüüsiga, millele teos toetub või halvemal juhul, mida teos lihtsalt illustreerib. Teine kategooria peaks oma toimevõrku haarama elusa inimese enda, nii nagu ta esineb agendina ühiskondlike institutsioonide ja võimuhete raamistuses. See peaks tegema konkreetsete inimestega asju, muutma peale meie kujutluspiltide neist midagi ka nende eneseretseptisioonis või isegi sotsiaalses staatuses. Kui *softcore*'i, mida praegusel Artishoki Biennaalil esindas mõni päev tagasi selgelt SKATKA illustratiiv-poeetiline video „Okasriigike”, võib kritiseerida adekvaatsuse/ebaadekvaatsuse skaalal, siis *hardcore*'i jaoks sellest ainuüksi ei piisa. Pigem on adekvaatne *hardcore* sotsiaalne kunst hinnatav reaalsuses käima lükatud protsesside kandjana.

Flo Kasearu tuletab oma problemaatika kollaselt ja kohaspetsiifiliselt, meenutades meile Teater N099 katuse all taas teatri endise direktori, lavastaja Tiit Ojasooga seotud vägivaldajuhtumit. See viide jääb aga vaid kontekstuaalseks lähtepunktiks, sest Kasearu ei huvita mitte see kaasus, vaid pigem nende hääle andmine, kellel seda üldiselt ühiskonnas pole.

Kunstnik lähtub faktidest. See, kuidas ta „lavalise” situatsiooni loomisel ruumistab argist statistikat, on efektse asemel efektiivne. Et tuleb välja, et keskmiselt iga neljas eesti naine on kannatanud lähisuhtevägivalda käes, siis paigutab ta oma esinejad publiku hulka, istuma igale neljandale istekohale kahel teineteisele vastanduval toolidega poodiumil. Nii võib naise hääl, mis loeb ette konkreetseid endasse puutuvaid kohtukaasusi, hakata ootamatult kõnelema minu kui vaataja kõrvalt, nii et ma tajun paratamatult piinlikkusega end kogu ülejäanud saalitäie publiku ilmselges huvisfääris, füüsiliselt seotuna käsiteldavasse probleempuserikku.

Kuid aktsiooni pealkiri „Privaatsuse sooviavalduse ilmestamine” räägib juriidilisele kantseleidile vihjates meile veel teist tüüpi, palju abstraktsemast ja rafineeritumast vägivaldasuhtest, mis esineb implitsiitsena, ent seda ohtlikumana meile ette kantud tekstides. See on riigiparaadi sanktsioneeritud juriidilise kõnepruugi enese ülbe ülimuslikkus, mis sõidab kaarega üle ohvrite peade, neid abitult lõpututena näivates edasikaebamistes vonklevates protsessides loksutades. Ja taas pole ohvril muud väljapääsu kui organiseerumine. Kunstnik on võimendus ohvrite häälele.

6.–15. oktoober 2016

Flo Kasearu

PRIVAATSUSE SOOVIIVALDUSE ILMESTAMINE
Performance koostöös
Pärnu Naiste Tugikeskusega, ~2 h

V Artishoki Biennaal